

GIÁO DỤC PHẨM CHẤT ĐẠO ĐỨC CÁCH MẠNG “YÊU THƯƠNG CON NGƯỜI” CHO SINH VIÊN HIỆN NAY THEO TƯ TƯỞNG HỒ CHÍ MINH

Trịnh Tố Anh¹

TÓM TẮT

Lực lượng thanh niên, trong đó có sinh viên là một tầng lớp xã hội đặc biệt, có vai trò rất quan trọng trong lịch sử. Bởi vậy, sinh thời Hồ Chí Minh luôn quan tâm tới giáo dục đạo đức cách mạng cho sinh viên, mà giáo dục phẩm chất đạo đức cách mạng “yêu thương con người” được Hồ Chí Minh đặc biệt coi trọng bởi vì đây là phẩm chất đạo đức cao đẹp nhất. Trên cơ sở phân tích quan điểm Hồ Chí Minh về phẩm chất đạo đức cách mạng “yêu thương con người”, đánh giá thực trạng phát huy phẩm chất đạo đức cách mạng “yêu thương con người” của sinh viên, bài viết đưa ra một số giải pháp nhằm nâng cao hiệu quả giáo dục phẩm chất đạo đức cách mạng “yêu thương con người” cho sinh viên hiện nay.

Từ khóa: Tư tưởng Hồ Chí Minh, đạo đức, sinh viên, yêu thương con người.

1. ĐẶT VẤN ĐỀ

Trong tiến trình lịch sử dựng nước và giữ nước, tầng lớp thanh niên Việt Nam luôn có những đóng góp to lớn cho dân tộc. Bởi vậy, vấn đề giáo dục đạo đức cách mạng cho thanh niên, sinh viên được Hồ Chí Minh coi là một vấn đề có ý nghĩa chiến lược đối với Cách mạng Việt Nam, vì “đức” là cái gốc, là ngọn nguồn nuôi dưỡng và phát triển con người. Trong những phẩm chất đạo đức cách mạng cơ bản cần giáo dục cho thanh niên, theo Hồ Chí Minh “yêu thương con người” là phẩm chất đạo đức cách mạng cao đẹp nhất; có lòng yêu thương con người thì những phẩm chất tốt đẹp khác mới nảy nở, phát triển được. Sinh viên là một bộ phận ưu tú của thanh niên Việt Nam, họ sẽ là những chủ nhân tương lai của đất nước. Phẩm chất đạo đức, nhân cách và trí tuệ của họ có tác động rất lớn đến sự phát triển kinh tế - xã hội của đất nước trong tương lai. Vì vậy, việc giáo dục đạo đức cách mạng nói chung và phẩm chất đạo đức cách mạng “yêu thương con người” nói riêng cho sinh viên theo tư tưởng Hồ Chí Minh là một yêu cầu tất yếu, giúp sinh viên hoàn thiện nhân cách, đáp ứng được những yêu cầu của công cuộc xây dựng chủ nghĩa xã hội ở Việt Nam hiện nay.

2. NỘI DUNG

2.1. Quan điểm Hồ Chí Minh về phẩm chất đạo đức cách mạng “yêu thương con người”

Kế thừa truyền thống nhân nghĩa của dân tộc, kết hợp truyền thống nhân nghĩa với chủ nghĩa nhân đạo cộng sản, tiếp thu tinh thần nhân văn của nhân loại qua nhiều thế kỷ,

¹ Khoa Lý luận chính trị - Luật, Trường Đại học Hồng Đức

qua hoạt động thực tiễn, Hồ Chí Minh đã xác định tình yêu thương con người là phẩm chất đạo đức cao đẹp nhất. Người nói, người cách mạng là người giàu tình cảm, có tình cảm cách mạng mới đi làm cách mạng. Vì yêu thương nhân dân, yêu thương con người mà chấp nhận mọi gian khổ hy sinh để đem lại độc lập, tự do, cơm no áo ấm và hạnh phúc cho con người. Nếu không có tình yêu thương thì không thể nói đến cách mạng, càng không thể nói đến chủ nghĩa xã hội và chủ nghĩa cộng sản. Hồ Chí Minh viết: “Hiểu chủ nghĩa Mác - Lênin là phải sống với nhau có tình có nghĩa. Nếu thuộc bao nhiêu sách mà sống không có tình có nghĩa thì sao gọi là hiểu chủ nghĩa Mác - Lênin được” [10; tr.668].

Tình yêu thương con người trong tư tưởng Hồ Chí Minh có phạm vi rất rộng lớn, được xây dựng trên lập trường giai cấp công nhân. Đó là tình yêu thương bao la dành cho những người cùng khổ, những người lao động bị áp bức, bóc lột không chỉ ở Việt Nam mà còn trên khắp thế giới. Tuy nhiên, tình yêu thương con người trong tư tưởng Hồ Chí Minh không chung chung, trừu tượng kiểu tôn giáo mà luôn được nhận thức và giải quyết trên lập trường giai cấp vô sản. Đối với Hồ Chí Minh, yêu thương con người xuất phát từ tình yêu thương của những người đồng cảnh ngộ, mất nước, bị nô lệ, cùng chung số phận bị áp bức bóc lột; từ đó, mở rộng sang yêu thương những người cùng cảnh ngộ, những người lao động nghèo đói, “cùng khổ, thiếu thốn”, những người thuộc các dân tộc khác có chung số phận với dân tộc Việt Nam.

Trong tư tưởng Hồ Chí Minh, tình yêu thương con người là không biên giới. Trước hết, là giành cho dân tộc của mình: yêu thương đồng bào, đồng chí, không phân biệt họ ở miền xuôi hay miền ngược, là trẻ hay già, trai hay gái... Và sau đó, Người lo cho tất cả những kiếp người trên hành tinh còn bị đọa đầy, đau khổ, bởi vì: “Họ là thân thích ruột già, công nông thế giới đều là anh em”.

Theo Hồ Chí Minh, tình yêu thương con người được thể hiện trong các mối quan hệ bạn bè, thầy trò, đồng chí, đồng bào... trong quan hệ hàng ngày. Nó đòi hỏi phải luôn chặt chẽ, nghiêm khắc với mình, độ lượng đối với người khác; có thái độ tôn trọng con người, biết cách nâng con người lên chứ không phải hạ thấp vùi dập con người; có thái độ khoan dung, độ lượng với những người có sai lầm khuyết điểm, “phải biết làm cho phần tốt ở trong mỗi con người nảy nở như hoa mùa xuân và phần xấu bị mất dần đi” [10; tr.672].

Trong tư tưởng Hồ Chí Minh, yêu thương con người luôn gắn liền với hành động cụ thể: mang lại cơm ăn, áo mặc, trả lại nhân phẩm cho con người; phấn đấu vì độc lập của tổ quốc, tự do, hạnh phúc của nhân dân. Người vẫn ân cần nhắc nhở toàn Đảng phải tiếp tục chăm lo cho con người, trước hết là những người đã hy sinh một phần xương máu cho công cuộc kháng chiến, là cha mẹ vợ con thương binh, liệt sĩ, là bà con nông dân, là thanh niên, phụ nữ... lo cho hiện tại, lo đào tạo cho tương lai. Ngay cả “với những nạn nhân của chế độ cũ như: trộm cắp, gái điếm, cờ bạc, buôn lậu... thì Nhà nước phải vừa giáo dục, vừa dùng pháp luật để cải tạo họ, giúp họ trở thành những người lao động lương thiện” [10; tr.617]. Yêu thương con người là phải làm mọi việc để phát huy sức mạnh của mỗi người, đoàn kết mọi người lại để phấn đấu đạt mục tiêu: “ai cũng có cơm ăn, áo mặc, ai cũng được học hành” [8; tr.187].

2.2. Thực trạng phát huy phẩm chất đạo đức cách mạng “yêu thương con người” của sinh viên hiện nay

2.2.1. Mặt tích cực

Xuất phát từ lòng nhân ái, từ nhận thức của mình về những khó khăn của đất nước trong quá trình xây dựng chủ nghĩa xã hội, sinh viên Việt Nam đã biết quan tâm đến cộng đồng, tự giác, hăng hái tham gia các hoạt động xã hội do các tổ chức Đoàn, Hội phát động vì cộng đồng. Đông đảo sinh viên đã tích cực tham gia nhiều hoạt động, phong trào cụ thể, thiết thực có ý nghĩa sâu sắc như: “Uống nước nhớ nguồn”, “Xây dựng nhà tình thương, nhà tình nghĩa”; “Áo lụa tặng bà”, “Tắm chân nghĩa tình ấm lòng mẹ”, “Phụng dưỡng các bà mẹ Việt Nam anh hùng”, “Gây quỹ vì người nghèo”, “Hiến máu nhân đạo”, “Vòng tay nhân ái”, “Vì nạn nhân ảnh hưởng chất độc màu da cam”... Các phong trào này đã đạt được những kết quả khả quan. Theo đó, cho đến nay, sinh viên Việt Nam đã góp nhiều của cải, công sức cứu trợ đồng bào các vùng bị thiên tai, giúp đỡ người già không nơi nương tựa, trẻ em gặp hoàn cảnh đặc biệt khó khăn.

Sinh viên cũng hăng hái tham gia hoạt động tình nguyện trên các lĩnh vực, địa bàn, chuyên đề như: tham gia xây dựng nông thôn mới, văn minh đô thị, vì đàn em thân yêu, tiếp sức người bệnh, khám bệnh, phát thuốc miễn phí, “Ngày thứ 7 tình nguyện”, “Ngày Chủ nhật xanh”, tham gia khắc phục các hậu quả sau thiên tai... Đối với một số tỉnh bị ảnh hưởng, thiệt hại do bão lũ như: Yên Bái, Sơn La, Lào Cai, Phú Thọ, Hòa Bình, Quảng Ninh, Nghệ An, Thanh Hóa, Hà Tĩnh, Đồng Tháp, An Giang dưới sự tổ chức, chỉ đạo của Ban thường vụ các tỉnh, thành đoàn, nhiều sinh viên đã tích cực tham gia phòng chống thiên tai và phòng chống cứu nạn, sẵn sàng lực lượng để chủ động phối hợp với chính quyền địa phương hỗ trợ, ứng cứu nhân dân. Một số hoạt động nổi bật sinh viên tham gia triển khai hiệu quả là: hoạt động khám bệnh, cấp phát thuốc miễn phí cho người dân và các đối tượng chính sách; tổ chức hoạt động dọn dẹp, sửa chữa nhà ở, vườn tược, thăm hỏi, tặng quà các gia đình thương binh, liệt sỹ, gia đình có công với cách mạng; chỉnh trang, dọn dẹp vệ sinh, tổ chức lễ thấp nển tri ân tại các nghĩa trang, bia tưởng niệm trên địa bàn; xây dựng nhà nhân ái, nhà tình nghĩa; hoạt động hiến máu nhân đạo... Tiêu biểu như sinh viên Yên Bái cùng Tỉnh đoàn đã tổ chức trên 195 hoạt động tu sửa, quét dọn các điểm di tích lịch sử, các khu sinh hoạt cộng đồng, các đài tưởng niệm, Nghĩa trang liệt sỹ, vệ sinh trường học; sinh viên Đà Nẵng cùng Thành đoàn tổ chức khám chữa bệnh và phát thuốc cho 400 người dân tại đảo Lý Sơn - Quảng Ngãi, 600 người dân tại Quảng Nam; 4.000 người dân nghèo tại tỉnh Salavan, Champasak, Attapeu nước Cộng hòa dân chủ nhân dân Lào; sinh viên Sơn La cùng Tỉnh đoàn triển khai Chương trình “Bữa cơm nhân ái” tại Bệnh viện tuyến huyện được thực hiện vào thứ bảy hàng tuần với 6.594 suất cơm, cháo, xôi cho bệnh nhân có hoàn cảnh khó khăn đang điều trị tại bệnh viện. Kết quả, trong hoạt động giúp đỡ gia đình thương binh, liệt sỹ, gia đình có công với cách mạng: các cấp bộ đoàn đã đóng góp 97.637 ngày công của sinh viên, thanh niên tình nguyện, sửa chữa 1.193 căn nhà tình nghĩa, xây mới 838 nhà tình nghĩa; có 53.697 hộ gia đình chính sách, 33.680

hộ gia đình thương binh liệt sĩ được giúp đỡ, hỗ trợ; 7.757 mẹ Việt Nam anh hùng được giúp đỡ, hỗ trợ, xây mới 183 nhà khăn quàng đỏ và 85 nhà bán trú. Trong hoạt động khám chữa bệnh đã tổ chức 2.504 buổi khám, chữa bệnh, cấp phát thuốc miễn phí, có 513.144 người được khám và tư vấn miễn phí, 6.600 người dân được tặng thẻ bảo hiểm y tế; hoạt động hiến máu tình nguyện thu hút 206.555 người tham gia hiến máu, thu được 163.042 đơn vị máu [5; tr.18,19].

Chương trình “Tiếp sức mùa thi” năm 2018 được triển khai tại tất cả các tỉnh, thành phố đã thu hút đông đảo sinh viên tham gia hỗ trợ thí sinh, người nhà thí sinh trong kỳ thi Trung học phổ thông Quốc gia năm 2018 và đạt nhiều kết quả đáng ghi nhận. Theo Báo cáo kết quả chiến dịch thanh niên tình nguyện hè 2018 của Đoàn thanh niên cộng sản Hồ Chí Minh, các tình nguyện viên đã thực hiện các hoạt động tư vấn, hỗ trợ như: Cung cấp thông tin, giải đáp thắc mắc; hỗ trợ ứng phó các tình huống khẩn cấp; hướng dẫn, chỉ dẫn sơ đồ phòng thi; trông giữ hành lý, đồ đạc cá nhân cho thí sinh; giới thiệu các địa điểm ăn uống giá rẻ, đảm bảo an toàn vệ sinh thực phẩm; phát các vật dụng, cung cấp các suất ăn, nước uống miễn phí cho thí sinh và người nhà thí sinh. Đối với những thí sinh ở xa điểm thi, các tình nguyện viên “Tiếp sức mùa thi” đã hỗ trợ, tìm và giới thiệu nhà trọ miễn phí, giá rẻ cho thí sinh, phụ huynh; phối hợp với Ban Giám hiệu các trường nội trú tổ chức nấu ăn miễn phí, tặng chỗ ở miễn phí cho thí sinh. Kết quả, chiến dịch “Tiếp sức mùa thi” năm 2018 đã hỗ trợ 925.000 thí sinh dự thi kỳ thi Trung học phổ thông Quốc gia 2018 tại 2.144 điểm thi trên cả nước, trong đó hỗ trợ 37.944 thí sinh có hoàn cảnh khó khăn với tổng số nguồn lực hỗ trợ thí sinh và người nhà thí sinh lên đến gần 13 tỷ đồng” [5; tr.8]. Các hoạt động tiếp sức mùa thi đã góp phần vào quá trình tổ chức thành công Kỳ thi tốt nghiệp trung học phổ thông Quốc gia năm 2018, thể hiện tinh thần tình nguyện vì cộng đồng, tương thân tương ái của sinh viên Việt Nam.

Lòng nhân ái của sinh viên không chỉ bó hẹp trong phạm vi Quốc gia mà nó đã vượt ra ngoài biên giới, đến với các nước trong khu vực và quốc tế, được thể hiện bằng những nghĩa cử rất cao đẹp trong việc ủng hộ tiền của cho người dân các nước bị động đất, sóng thần tàn phá ở Nhật Bản, Đông Nam Á.

2.2.2. Mặt hạn chế

Bên cạnh mặt tích cực cũng cần nhận thấy rằng, phẩm chất đạo đức yêu thương con người trong giai đoạn hiện nay có biểu hiện suy giảm trong không ít sinh viên. Điều này được thể hiện trong quan hệ xã hội, giao tiếp ứng xử với thầy cô, bạn bè, trong sinh hoạt văn hóa tinh thần của sinh viên.

Những năm gần đây, do tác động tiêu cực của nền kinh tế thị trường, toàn cầu hóa, hội nhập quốc tế, hành vi lệch chuẩn sinh viên có xu hướng ngày càng tăng. Cách sống hưởng thụ, bệnh vô cảm, ích kỷ... ngày càng nhiều. Chủ nghĩa cá nhân, lối sống thực dụng làm cho không ít sinh viên chỉ chú ý đến lợi ích vật chất mà coi nhẹ giá trị tinh thần, chỉ chú ý đến lợi ích cá nhân mà coi nhẹ lợi ích cộng đồng. Họ đề cao lối sống hưởng thụ, thực dụng, ích kỷ, đua đòi, xa hoa lãng phí, ít quan tâm cộng đồng và những người xung quanh, thiếu trách nhiệm đối với bản thân, gia đình, xã hội.

Cho dù các phong trào tình nguyện gần đây được phát động khá rầm rộ trong sinh viên, nhằm giáo dục và tuyên truyền tinh thần vì cộng đồng, nhưng sự hy sinh và quan tâm đến người khác của sinh viên vẫn còn thấp. Đồng thời, với không ít sinh viên, sự quan tâm đó được đánh giá dưới góc độ kinh tế thực dụng nhiều hơn là tình cảm và sự chia sẻ. Sự lạnh lùng trong các mối quan hệ tình cảm - vốn rất được đề cao trong đạo đức của người phương Đông, đang ngày càng lan rộng trong sinh viên. Có những sinh viên trở nên thờ ơ, vô cảm trước những nỗi đau của bạn bè, của xã hội, có những hành vi ứng xử thiếu tính nhân văn và không có tính cộng đồng.

Hiện tượng vô cảm, sống vị kỷ, bạo lực học đường trong học sinh, sinh viên có chiều hướng gia tăng. Theo báo cáo sơ bộ của cơ quan công an tại 63 tỉnh, thành phố trên cả nước thì từ năm 2010 cho đến nay đã có 7.735 học sinh, sinh viên tham gia vào các vụ đánh nhau, bị xử lý kỷ luật... [2]. Điều đáng lo ngại là trước những hành vi bạo lực ấy, nhiều sinh viên không những không can ngăn mà còn sử dụng điện thoại di động quay các clip rồi tung lên mạng xã hội để “câu view, câu like”. Một số sinh viên đi học xa nhà dù có những ngày nghỉ nhưng không muốn về nhà, số lần gọi điện hỏi thăm cha mẹ rất ít và thường thì chỉ khi đã hết tiền mới gọi điện về. Trong khi bố mẹ luôn mong mỗi con cái sống tình cảm và quan tâm hơn đến gia đình thì họ đứng đưng như người xa lạ, chẳng có cảm xúc. Vô cảm trước nỗi đau, hoạn nạn của người khác là biểu hiện thường thấy ở nhiều sinh viên hiện nay. Khi nhìn thấy một vụ tai nạn xảy ra trên đường, không ít người trẻ tuổi, trong đó có những sinh viên thường chỉ biết đứng chỉ trỏ mà không hề có một biểu hiện lo lắng, xót thương hay đứng ra giúp đỡ người bị nạn. Đi xe bus, nhìn thấy những người cao tuổi, nhiều sinh viên không hề có ý định nhường ghế. Thấy cảnh ăn cắp họ lựa chọn im lặng vì sợ liên lụy, sợ chuốc họa vào thân, sợ gặp phải phiền phức... họ cảnh giác với tất cả mọi thứ ảnh hưởng đến lợi ích của mình. Có thể nói, sự vô cảm, thiếu tình yêu thương con người của một bộ phận sinh viên đang là thực trạng đáng báo động trong xã hội hiện nay bởi lối sống ích kỷ, chủ nghĩa cá nhân.

2.2.3. Nguyên nhân

Sự hạn chế trong biểu hiện của phẩm chất đạo đức “yêu thương con người” ở sinh viên là do một số nguyên nhân chủ yếu sau đây:

Do tác động từ những mặt trái của cơ chế thị trường, của toàn cầu hoá

Nền kinh tế thị trường bên cạnh những mặt tích cực vẫn có những mặt trái, mặt khiếm khuyết có tác động không nhỏ đến đời sống xã hội, trong giới trẻ và đặc biệt là trong sinh viên hiện nay. Kinh tế thị trường có khuynh hướng làm cho người ta coi giá trị thị trường là giá trị chân thực duy nhất dùng để đo các giá trị khác. Đã có không ít hiện tượng: tuyệt đối hóa con người cá nhân, dẫn đến việc cái cá nhân lấn át cái cộng đồng. Điều đó dẫn đến việc đặt lợi ích cá nhân lên trên lợi ích xã hội, coi lợi ích cá nhân là trên hết; từ chỗ lấy lý tưởng, đạo đức làm mẫu mực chuyển sang coi thường đạo đức, phẩm giá; tôn sùng đồng tiền, lấy đồng tiền làm thước đo giá trị của con người. Đó là những nguyên

nhân dẫn đến tình trạng một bộ phận sinh viên sống thiếu tình yêu thương, vô trách nhiệm với gia đình, với xã hội; có tư tưởng thực dụng, ích kỷ.

Hiện nay, toàn cầu hoá là một xu hướng tất yếu của tất cả các quốc gia, dân tộc. Toàn cầu hóa giúp Việt Nam tiếp thu được những thành tựu khoa học và công nghệ. Tuy nhiên, điều này cũng dẫn đến nguy cơ: cùng với hàng hóa vật chất, những sản phẩm văn hóa, khoa học, nhờ công nghệ thông tin, truyền thông mà có thể dễ dàng, nhanh chóng thâm nhập vào các quốc gia, dân tộc, gieo rắc và khuyến khích các loại hình văn hóa độc hại, các tệ nạn xã hội. Nhiều công nghệ thông tin hiện đại đang truyền bá khắp thế giới lối sống sùng bái vật chất, cá nhân, vị kỷ, thực dụng, đua đòi, ăn chơi xa hoa, lãng phí, sống trụy lạc, thác loạn... Với sự nhạy bén, năng động, sinh viên sẽ dễ dàng tiếp thu được nhiều giá trị mới, tiến bộ của nhân loại, đồng thời họ cũng dễ dàng tiếp thu cả những yếu tố độc hại.

Vấn đề giáo dục đạo đức, trong đó có phẩm chất đạo đức “yêu thương con người” trong gia đình, nhà trường, xã hội chưa thực sự được quan tâm, coi trọng

Hiện nay, trong xã hội, công tác giáo dục đạo đức cho sinh viên, trong đó có phẩm chất đạo đức yêu thương con người đôi lúc vẫn còn bị xem nhẹ. Xã hội vẫn chưa thấy hết tính cấp thiết và tầm quan trọng của công tác này mà chỉ quan tâm chú trọng vào việc phát triển kinh tế, tạo ra sự phát triển thiếu đồng bộ.

Trong các trường cao đẳng, đại học ở nước ta, tình trạng thiên về “dạy chữ”, lơ là “dạy người” còn tồn tại trong việc giáo dục tư tưởng chính trị, đạo đức. Nội dung giáo dục trong nhà trường nặng về rèn luyện tri thức và kỹ năng nghề nghiệp, ít quan tâm đến văn hóa ứng xử và đạo đức đời thường, đặc biệt là kỹ năng sống thân thiện, giàu tình yêu thương và năng lực kết nối cộng đồng. Một thực tế cho thấy, quá trình giáo dục đạo đức ở các bậc học như tiểu học, trung học cơ sở, trung học phổ thông được thực hiện khá tốt thông qua các môn học, đặc biệt ở môn Đạo đức, môn Giáo dục công dân. Nhưng lên những cấp học cao hơn như trung cấp, cao đẳng, đại học (đặc biệt là đại học) thì quá trình giáo dục đạo đức đôi khi được hiểu là chỉ cần lồng ghép qua nội dung một số môn học nào đó, hoặc người học tự lĩnh hội, tự giáo dục. Ở khá nhiều trường đại học, cao đẳng môn học này chưa được coi trọng đúng mức, có những trường trong chương trình không có môn Đạo đức học (thường là những trường đại học thiên về khoa học tự nhiên, khoa học kỹ thuật). Tổ chức đoàn thanh niên, hội sinh viên chưa phát huy hết vai trò giáo dục đạo đức cho sinh viên; thiên về phát động những phong trào bề nổi, chạy theo thành tích mà không chú trọng đến tính hiệu quả; nặng về tuyên truyền, biểu dương lực lượng nhưng ít chú ý đến vận động, thuyết phục sinh viên.

Về phía gia đình: Bên cạnh đại bộ phận các gia đình làm tốt nghĩa vụ giáo dục của mình đối với con cái, cũng còn không ít gia đình đã không quan tâm đúng mức đến vấn đề này. Nhiều bậc cha mẹ chỉ lo bận rộn làm việc, bị cuốn hút bởi lợi nhuận, không quan tâm chăm sóc và giáo dục con cái. Họ chỉ biết tạo dựng cho con cái một cuộc sống đầy đủ về vật chất mà không nghĩ đến giáo dục con cái những truyền thống tốt đẹp của dân tộc. Thậm chí, có gia đình có tâm lý hoàn toàn ỷ lại, phó mặc cho nhà trường, xã hội, không

quan tâm tới việc học tập, rèn luyện đạo đức của con cái. Bên cạnh đó, ngày càng có nhiều phụ huynh cưng chiều con quá mức cần thiết. Họ sẵn sàng đáp ứng tất cả những yêu cầu của con một cách vô điều kiện và thiếu suy nghĩ. Họ dạy con cái biết đề phòng và tránh xa cái xấu, cái ác, nhưng lại không dạy con cái biết chia sẻ, quan tâm và sống có trách nhiệm với người thân, với bạn bè. Con cái tiếp nhận từ một chiều bởi thế ngày càng ích kỷ, vô tâm hơn. Có thể nói, sự yếu kém trong vấn đề giáo dục gia đình là một trong những lý do dẫn đến nhiều hiện tượng sinh viên sống ích kỷ, vô cảm, thiếu tình yêu thương con người.

Do sự thiếu gương mẫu của một bộ phận cán bộ, Đảng viên, nhân dân và một số thầy cô trực tiếp tham gia vào công tác giáo dục đạo đức cho sinh viên

Trong xã hội hiện nay, những hiện tượng tiêu cực như: tình trạng tham nhũng, lợi ích nhóm, suy thoái về đạo đức... của không ít cán bộ Đảng viên, những người có chức quyền là một sự thật nhức nhối, đang tác động trực tiếp đến tâm tư, tình cảm, suy nghĩ của sinh viên. Nghị quyết hội nghị lần thứ Tám Ban chấp hành Trung ương Đảng khóa XII về tăng cường xây dựng, chỉnh đốn Đảng; ngăn chặn, đẩy lùi sự suy thoái về tư tưởng chính trị, đạo đức, lối sống đã chỉ rõ tình trạng suy thoái về tư tưởng chính trị, đạo đức, lối sống trong các cán bộ, Đảng viên hiện nay, đó là: sự phai nhạt lý tưởng cách mạng, không kiên định con đường đi lên xã hội chủ nghĩa, mơ hồ, dao động, thiếu niềm tin, nói trái, làm trái quan điểm, đường lối của Đảng; không còn ý thức hết lòng vì nước, vì dân, không làm tròn bổn phận, chức trách nhiệm vụ được giao; sống ích kỷ, thực dụng, cơ hội, vụ lợi, hám danh, tham nhũng, ham quyền lợi; bè phái cục bộ, mất đoàn kết; quan liêu, xa dân, vô cảm trước khó khăn, bức xúc của dân...

Cùng với hiện tượng suy thoái đạo đức của cán bộ Đảng viên, thì trong các trường đại học, cao đẳng còn có một bộ phận cán bộ, giảng viên thiếu gương mẫu trong đạo đức, nhân cách. Ở lớp học, sinh viên được nghe giảng giải những vấn đề hết sức cơ bản của đạo đức mới, với những nội dung mang tính nhân bản, nhân ái, nhân văn cao cả và sâu sắc; Tuy nhiên, ngoài cuộc đời sinh viên nhiều khi tận mắt chứng kiến những hiện tượng, hành vi thiếu tình yêu thương, sẻ chia giữa người với người, có những hành vi, cách cư xử mang tính thực dụng của một số thầy cô. Điều này làm cho không ít sinh viên dần mất đi sự rung cảm trước mọi việc và thiếu lòng nhân ái.

Các thế lực thù địch đang ra sức tiến hành chiến lược “diễn biến hòa bình” hòng chống phá Việt Nam, trong đó sinh viên là mục tiêu quan trọng hàng đầu

Thực hiện âm mưu “diễn biến hòa bình”, các thế lực thù địch một mặt ra sức cản trở, gây sức ép, tạo thế bất lợi cho công cuộc xây dựng và phát triển kinh tế, xã hội của chúng ta; mặt khác, chúng đẩy mạnh hoạt động chống phá trên mặt trận văn hóa, tư tưởng, đạo đức. Chúng đặc biệt chú ý tới việc làm “hòng” thế hệ trẻ trong đó có sinh viên - chủ nhân tương lai của đất nước với những thủ đoạn tinh vi, thâm độc. Chúng tập trung tuyên truyền, kích động, khuyến khích lối sống thực dụng chạy theo đồng tiền, tôn sùng chủ nghĩa tư bản, tôn sùng “tự do, dân chủ”. Chúng còn cho du nhập những văn hóa lai căng, làm lệch

lạc lối sống sinh viên, dần dần để họ đánh mất các giá trị văn hóa truyền thống tốt đẹp của dân tộc, vô cảm với đồng bào... Diễn biến hòa bình của các thế lực thù địch đã có những tác động nhất định đến một bộ phận sinh viên Việt Nam.

Do năng lực tự giáo dục, tự định hướng giá trị ở nhiều sinh viên còn hạn chế

Bên cạnh những nhân tố khách quan, chúng ta cũng không thể phủ nhận những nguyên nhân thuộc về nhân tố chủ quan, đó là năng lực tự giáo dục, tự định hướng giá trị cho chính mình của sinh viên. Do đặc điểm nhân cách đạo đức chưa hoàn thiện, thích khám phá và dễ thích nghi với cái mới, kinh nghiệm sống còn hạn chế nên từ nhận thức tới hành động của sinh viên còn rất nhiều yếu tố bồng bột, nông nổi. Phần lớn sinh viên sau khi rời gia đình để bước vào giảng đường đại học, ngoài những kiến thức khoa học đã được trang bị ở trường phổ thông, các em hầu như chưa được trang bị những kỹ năng sống độc lập cần thiết. Sinh viên thường khá nhanh nhạy trong việc tiếp thu các thông tin mới, cũng như những luồng tư tưởng mới trong xã hội, song khả năng phân tích và chọn lọc còn có những hạn chế. Vì thế, trước tác động đa chiều bởi nhiều yếu tố khác nhau của cuộc sống gồm cả tốt lẫn xấu, có những sinh viên đủ bản lĩnh, đủ sáng suốt để nhận diện những cái tốt và cái xấu, điều hay và điều dở... nên có thể tự định hướng cuộc sống của mình một cách tích cực; ngược lại, không ít sinh viên dễ dàng bị ảnh hưởng bởi cái xấu trong xã hội, dễ dao động và bị lôi kéo.

2.3. Một số giải pháp nâng cao hiệu quả giáo dục phẩm chất đạo đức cách mạng “yêu thương con người” cho sinh viên hiện nay

Để đạt được mục tiêu giáo dục toàn diện thì việc giáo dục phẩm chất đạo đức cách mạng “yêu thương con người” cho sinh viên trong giai đoạn hiện nay là vô cùng cần thiết. Trong thời gian tới, chúng ta có thể thực hiện một số giải pháp sau:

Đẩy mạnh việc tuyên truyền và quán triệt một cách sâu rộng cho sinh viên về nội dung, ý nghĩa của phẩm chất đạo đức cách mạng “yêu thương con người” trong tư tưởng Hồ Chí Minh phù hợp với thời đại ngày nay. Yêu thương con người phải được thể hiện trong tình cảm gia đình, yêu thương, giúp đỡ ông bà, cha mẹ, anh chị em trong nhà; tình thầy trò “tôn sư trọng đạo”, lễ phép với thầy cô; tình cảm bạn bè đoàn kết, tương thân tương ái, giúp đỡ lẫn nhau trong học tập, sinh hoạt; quý trọng của công, biết lấy lợi ích tập thể, lợi ích dân tộc làm định hướng cho cuộc sống của mình; biết giúp đỡ những người già, người tàn tật... Yêu thương là phải thông cảm và biết bỏ qua lỗi lầm để người phạm lỗi có cơ hội được sửa sai, làm lại. Đồng thời, lòng nhân ái ngày nay vẫn tiếp tục mở rộng trên phạm vi toàn thế giới để cùng các dân tộc khác giải quyết các vấn đề mang tính toàn cầu như: bảo vệ thiên nhiên, môi trường, chống chiến tranh, chống bệnh tật hiểm nghèo... Có thể thực hiện công tác này thông qua các môn học đạo đức, chính trị, qua nhiều kênh và hình thức khác nhau như: tọa đàm, hội thảo, sáng tác, văn nghệ, tham quan, xem phim tư liệu, thi tìm hiểu về tấm gương đạo đức Hồ Chí Minh, qua internet; qua sách, báo. Từ đó định hướng, gợi mở cho sinh viên tự soi, tự ngắm để điều chỉnh những nhận thức, hành vi “lệch chuẩn”.

Giáo dục phẩm chất đạo đức cách mạng “yêu thương con người” cho sinh viên cần phải gắn với hoạt động thực tiễn và tạo thành các phong trào của sinh viên. Hồ Chí Minh chỉ rõ: yêu thương con người phải luôn gắn liền với hành động cụ thể. Vì vậy, một giải pháp quan trọng để giáo dục phẩm chất đạo đức cách mạng “yêu thương con người” cho sinh viên là tổ chức, vận động sinh viên tích cực tham gia các phong trào mang ý nghĩa chính trị - xã hội. Nhà trường, đoàn thanh niên, hội sinh viên phải thường xuyên tổ chức các phong trào như: “uống nước nhớ nguồn”, “đền ơn đáp nghĩa”, chăm sóc bà mẹ Việt Nam anh hùng, các gia đình thương binh liệt sĩ, giúp đỡ những người già neo đơn không nơi nương tựa, xoá đói giảm nghèo, trợ giúp các dân tộc vùng sâu vùng xa... nhằm thu hút sinh viên vào những hoạt động mang tính nhân đạo. Các hoạt động của phong trào tình nguyện sẽ giáo dục tinh thần tương thân tương ái và các giá trị đạo đức, nhân văn, tình tình nguyện, tính tích cực xã hội của sinh viên; giúp sinh viên biết sống và làm việc vì sự phát triển của cộng đồng, của đất nước; đồng thời góp phần đẩy lùi những biểu hiện lệch lạc trong nhận thức, thái độ, hành vi của một bộ phận sinh viên chưa tích cực.

Kết hợp chặt chẽ giữa gia đình, nhà trường và các đoàn thể xã hội trong việc giáo dục, rèn luyện phẩm chất đạo đức cách mạng “yêu thương con người” cho sinh viên. Quan điểm của Đảng và Nhà nước ta về giáo dục đào tạo đã chỉ rõ: Giáo dục chính trị, tư tưởng, giáo dục đạo đức, lối sống và kỹ năng sống cho học sinh, sinh viên là một việc làm rất quan trọng, cần được toàn xã hội, ngành giáo dục và đào tạo quan tâm hàng đầu. Đầu tư cho giáo dục, trong đó có giáo dục đạo đức cho sinh viên là đầu tư cho tương lai của đất nước. Đây là nhiệm vụ của toàn Đảng, của các cấp, các ngành, đoàn thể, gia đình và toàn xã hội.

Đối với giáo dục đạo đức trong gia đình: mỗi gia đình phải có sự quan tâm đúng mực đối với việc giáo dục con cái. Ngoài việc chăm lo giáo dục cho con cái về mặt trí tuệ, cần phải bồi dưỡng tình cảm yêu thương giữa ông bà, cha mẹ, con cái trong gia đình, tinh thần đùm bọc, giúp đỡ, sẻ chia hoạn nạn với người khác. Muốn giáo dục có hiệu quả, các bậc phụ huynh cần phải gần gũi, thường xuyên quan tâm tìm hiểu tâm tư, tình cảm của con cái bằng cách lắng nghe và chia sẻ hoặc tìm hiểu thông qua bạn bè cùng trang lứa với con; phải biết động viên kịp thời những thành quả của con cái và uốn nắn kịp thời những lệch lạc trong nhận thức và hành động của sinh viên.

Đối với Nhà trường: Đảng uỷ, Ban lãnh đạo Nhà trường cần quan tâm chỉ đạo thực hiện giáo dục phẩm chất đạo đức cách mạng “yêu thương con người” cho sinh viên, đặc biệt là trong việc giảng dạy các môn đạo đức, lý luận chính trị thông qua hoạt động của phòng Công tác học sinh, sinh viên, hoạt động của Đoàn Thanh niên, Hội Sinh viên. Đoàn Thanh niên, Hội Sinh viên phải thực hiện tốt vai trò hạt nhân lãnh đạo chính trị trong các lĩnh vực học tập, hoạt động phong trào của sinh viên. Cán bộ, viên chức, công chức ngành giáo dục cần xác định đúng vị trí của công tác giáo dục đạo đức trong nhà trường. Tất cả cán bộ, giảng viên trong trường phải được quán triệt quan điểm chỉ đạo về tăng cường nội dung công tác giáo dục đạo đức, trong đó có phẩm chất đạo đức cách mạng “yêu thương

con người” cho sinh viên vào trong kế hoạch giảng dạy của nhà trường, coi đây là một trong những nhiệm vụ then chốt của công tác giáo dục.

Đối với giáo dục đạo đức trong xã hội: các cấp Ủy Đảng cần nhanh chóng có chính sách và sự đầu tư thích đáng để xây dựng nhiều hơn các khu vui chơi giải trí, những tụ điểm sinh hoạt văn hóa trên các địa bàn có đông sinh viên cư trú như: câu lạc bộ, tụ điểm ca nhạc, bảo tàng cách mạng, nhà văn hóa sinh viên, khu liên hợp thể thao... Thu hút sinh viên vào các hoạt động văn hóa xã hội lành mạnh là cách tốt nhất để giúp sinh viên tránh xa những cám dỗ của các tệ nạn xã hội, tạo môi trường cho sinh viên tự nhận thức và rèn luyện đạo đức, lối sống vì cộng đồng, biết thông cảm, quan tâm, giúp đỡ người khác cho mình. Bên cạnh đó, các cơ quan truyền thông: phát thanh, truyền hình, internet, báo chí phải xác định việc tuyên truyền, nêu gương người tốt việc tốt là một nhiệm vụ thường xuyên, là trọng tâm trong các hoạt động tuyên truyền. Những tấm gương người tốt việc tốt, nhân tố mới, điển hình tiên tiến được truyền thông phản ánh kịp thời sẽ trở thành sức mạnh, nguồn cổ vũ, động viên sinh viên vì nước, vì dân mà nỗ lực học tập, không ngừng tu dưỡng đạo đức.

Để thực hiện tốt việc kết hợp giữa gia đình, nhà trường và các đoàn thể xã hội trong việc giáo dục, rèn luyện đạo đức cho sinh viên, thì: nhà trường cần phối hợp với chính quyền, các tổ chức chính trị - xã hội, các tổ chức kinh tế, các đơn vị vũ trang nhân dân ở các địa phương để tổ chức các hoạt động văn hóa vui chơi giải trí, thể dục thể thao rèn luyện thể chất, tham gia vào các hoạt động xã hội... để sinh viên tham gia. Đây là những hoạt động hết sức bổ ích, giúp sinh viên tự rèn luyện nâng cao sức khỏe và ý thức nghĩa vụ của mình đối với cộng đồng. Gia đình phải có những hiểu biết nhất định về các yêu cầu của nhà trường trong việc giáo dục đạo đức cho sinh viên và phải thường xuyên quan tâm đến công tác này. Vì vậy, gia đình phải thường xuyên liên lạc với nhà trường vừa để nắm bắt tình hình học tập, sinh hoạt của sinh viên và tìm hiểu nội dung, hình thức giáo dục của nhà trường, từ đó có những phối hợp tốt với nhà trường trong công tác giáo dục đạo đức cho sinh viên.

Xây dựng những tấm gương sáng về *phẩm chất đạo đức cách mạng* “*yêu thương con người*”, *có hình thức động viên, khen thưởng kịp thời những hành động nhân ái trong nhà trường, xã hội*. Nêu gương là một nét đẹp trong truyền thống văn hóa phương Đông, có vai trò hết sức to lớn đối với việc hoàn thiện đạo đức con người. Hồ Chí Minh nói: “Một tấm gương sống có giá trị hơn một trăm bài diễn văn tuyên truyền” [7; tr.284]. Cán bộ, giảng viên trong nhà trường là những người tham gia công tác giảng dạy sinh viên, từ kiến thức đến những phẩm chất đạo đức. Vì vậy, để giáo dục phẩm chất đạo đức cách mạng “*yêu thương con người*” cho sinh viên có hiệu quả, đội ngũ cán bộ, giảng viên của nhà trường phải luôn gương mẫu học tập, chú trọng tu dưỡng đạo đức, lối sống mới, phải là một tấm gương sáng cho sinh viên noi theo. Sự gương mẫu của ông bà, cha mẹ trong nếp sống hằng ngày sẽ trực tiếp tác động đến nhận thức, tình cảm và niềm tin của sinh viên. Vì thế, các bậc phụ huynh phải có đạo đức trong sáng, chăm lo phụng dưỡng người già; đoàn kết tương trợ xóm giềng, giúp đỡ đồng bào hoạn nạn... Đồng thời, cần phải kịp thời phát hiện, biểu dương các tấm gương người tốt việc tốt trong hàng ngũ sinh viên như: các tấm gương hiếu thảo đối với ông bà, cha mẹ; các tấm gương tích cực tham gia hoạt động tình nguyện, làm từ thiện...

Trong việc nêu gương, cần chú trọng nêu cao tấm gương sáng về phẩm chất đạo đức cách mạng “yêu thương con người” của chủ tịch Hồ Chí Minh. Đó là tấm gương về con người đã dâng trọn đời mình cho sự nghiệp đấu tranh cho độc lập của dân tộc; tự do hạnh phúc của nhân dân; hòa bình, dân chủ, tiến bộ của nhân loại. Để việc nêu gương đạt hiệu quả cao, cần kết hợp nhiều hình thức như: giới thiệu chuyên đề, xem phim tư liệu, giao lưu với các nhân chứng lịch sử, phát động các cuộc thi tìm hiểu thân thế, cuộc đời, sự nghiệp của Hồ Chủ tịch... Bên cạnh đó, phải tiếp tục *đẩy mạnh công tác thi đua, khen thưởng trong các hoạt động của nhà trường* nhằm động viên, khuyến khích và tôn vinh những cá nhân sinh viên, tập thể sinh viên có tấm lòng nhân ái cao đẹp, tạo động lực thúc đẩy sinh viên tích cực rèn luyện phẩm chất, đạo đức, lối sống nhân văn, yêu thương con người.

3. KẾT LUẬN

Có thể nói, phẩm chất đạo đức cách mạng “yêu thương con người” trong tư tưởng Hồ Chí Minh là kết tinh từ những giá trị truyền thống của dân tộc và nhân loại; là một trong những phẩm chất đạo đức tiêu biểu cho nhân cách người Việt Nam. Hiện nay, cùng với quá trình toàn cầu hóa, toàn Đảng, toàn dân ta đang tiến hành sự nghiệp công nghiệp hoá, hiện đại hoá, phát triển kinh tế thị trường định hướng xã hội chủ nghĩa, mở cửa hội nhập quốc tế. Công cuộc đổi mới đất nước đã và đang đặt ra những yêu cầu ngày càng cao đối với sự hình thành và phát triển những phẩm chất đạo đức tốt đẹp của con người Việt Nam. Trong đó, “yêu thương con người” là chuẩn mực đạo đức cơ bản, giá trị cốt lõi của nhân cách người Việt Nam. Sinh viên là tầng lớp chiếm một vị trí đặc biệt quan trọng trong xã hội, luôn đi đầu tiên phong cho sự nghiệp phát triển của đất nước. Đồng thời, họ là một lực lượng xã hội đang hình thành và phát triển về tất cả các mặt nhân cách, đạo đức, tư tưởng, lối sống. Họ dễ bị tác động, ảnh hưởng, dẫn tới các suy nghĩ và hành động vô cảm, ích kỷ, thiếu tình yêu thương, sự cảm thông, sẻ chia trong mối quan hệ giữa con người với nhau. Vì vậy, vấn đề vận dụng tư tưởng Hồ Chí Minh trong việc giáo dục phẩm chất đạo đức cách mạng “yêu thương con người” cho sinh viên, những người chủ tương lai của đất nước có ý nghĩa to lớn. Thực hiện tốt điều này sẽ góp phần to lớn vào sự nghiệp xây dựng những con người mới xã hội chủ nghĩa ở Việt Nam, đáp ứng ngày càng tốt hơn yêu cầu của công cuộc đổi mới, công nghiệp hóa, hiện đại hóa, xây dựng và bảo vệ vững chắc Tổ quốc.

TÀI LIỆU THAM KHẢO

- [1] Phạm Ngọc Anh (Chủ biên) (2009), *Giáo trình tư tưởng Hồ Chí Minh*, Nxb. Chính trị Quốc gia, Hà Nội.
- [2] Trần Trí Dũng (2018), *Bao lực học đường: Nguyên nhân và giải pháp*, <https://baomoi.com/bao-luc-hoc-duong-nguyen-nhan-va-giai-phap/c/25889622.epi>.
- [3] Đoàn Nam Đàn (2002), *Tư tưởng Hồ Chí Minh về Giáo dục thanh niên*, Nxb. Chính trị Quốc gia, Hà Nội.
- [4] Đảng Cộng sản Việt Nam (2016), *Văn kiện Hội nghị lần thứ tư Ban Chấp hành Trung ương khóa XI*, Tài liệu lưu hành nội bộ.

- [5] Đoàn thanh niên cộng sản Hồ Chí Minh (2018), *Báo cáo kết quả chiến dịch thanh niên tình nguyện hè 2018*, Tài liệu lưu hành nội bộ.
- [6] Hồ Chí Minh (2011), *Toàn tập*, Tập 1, Nxb. Chính trị Quốc gia - Sự thật, Hà Nội.
- [7] Hồ Chí Minh (2011), *Toàn tập*, Tập 4, Nxb. Chính trị Quốc gia - Sự thật, Hà Nội.
- [8] Hồ Chí Minh (2011), *Toàn tập*, Tập 5, Nxb. Chính trị Quốc gia - Sự thật, Hà Nội.
- [9] Hồ Chí Minh (2011), *Toàn tập*, Tập 15, Nxb. Chính trị Quốc gia - Sự thật, Hà Nội.
- [10] Hội sinh viên Việt Nam (2018), Báo cáo Sơ kết công tác Hội và phong trào sinh viên Học kỳ I, năm học 2017 - 2018, Ban Chấp hành Trung ương.
- [11] Nhất Việt (2012), *Sinh viên Đại học cũng cần được chú trọng học Đạo đức*, <http://nhatvietedu.vn/tin-giao-dc-2/916-sinh-vien-dh-cung-can-duoc-chu-trong-hoc-dao-duc.html>.
- [12] Phương Thoa (2018), *Chiến dịch thanh niên tình nguyện 2018: Đa dạng nội dung và hoạt động*, <https://vov.vn/xa-hoi/chien-dich-thanh-nien-tinh-nguyen-2018-da-dang-noi-dung-va-hoat-dong-814509.vov>
- [13] Trung ương Đoàn thanh niên cộng sản Hồ Chí Minh (2007), *Tuổi trẻ Việt Nam học tập và làm theo lời Bác*, Nxb. Thanh niên, Hà Nội.
- [14] Vụ giáo dục chính trị và công tác học sinh sinh viên (2018), *Tổng kết chiến dịch “Tiếp sức mùa thi” 2018*, <https://moet.gov.vn/giaoducquocdan/cong-tac-hoc-sinh-sinh-vien/Pages/Default.aspx?ItemID=5532>

EDUCATING THE REVOLUTIONARY MORALITY “LOVE PEOPLE” FOR STUDENTS BASED ON HO CHI MINH’S INDEOLOGY

Trình To Anh

ABSTRACT

Youth forces, including students are a special social class, who play a very important role in history. Therefore, during his time, Ho Chi Minh was always interested in moral education for students. In particular, the education of moral quality “love people” is particularly appreciated by Ho Chi Minh because it is the highest virtue. On the basis of analyzing Ho Chi Minh's views on the revolutionary moral quality “love people”, assessing the situation of promoting revolutionary moral quality “love people” of students, the article presented some solutions to improve the efficiency of revolutionary moral education “love people” for students currently.

Keywords: *Ho Chi Minh's indeology, morality, students, love people.*